

BOTANICUM

KASVITIEEN TIEDOTUSLEHTI • 11/2014 • 19.12.2014

Helsingin yliopiston Luonnontieteellisen keskuksen Luomuksen kasvitieteen yksikkö
sekä Biotieteiden laitos (kasvibiologia)

Vastaava päätoimittaja Marko Hyvärinen (@helsinki.fi), toimittaja Leena Helynranta (@helsinki.fi)

LUONNONTIETEELLINEN KESKUSMUSEO
KASVITIEDE

Puutarhatyöntekijän paikka avoinna

Kasvitieteen yksikön puutarhatiimiin haetaan vakinaiseen työsuhteeseen 1.2.2015 lukien puutarhatyöntekijää. Katso ilmoitus <http://www.helsinki.fi/rekrytointi/index.html?id=97218>. Haku päättyy 7.1.2015.

Kasvitieteen yksikön henkilökunta

- **Paula Björn** vakinainen osastosihteeri hallintotiimissä 1.1.2015 alkaen. Hänen sijoituspaikkanaan on jatkossakin Kaisaniemi.
- **Sanna-Laaka Lindberg**, joka vastikään valittiin sammalitiimin kokoelmakoordinaattoriksi, jatkaa 31.8.2017 saakka ESCAPE-projektin hankekoordinaattorina.
- **Saara Velmala** tulee Sannan sijaiseksi sammalitiimin kokoelmakoordinaattoriksi 1.1.2015–31.8.2017. Saara hoitaa kaksi ensimmäistä kuukautta nykyisiä tehtäviään sienitiimissä ja aloittaa sammalitiimin tehtävät maaliskuussa.

Paula

Sanna

Saara

Vierailijoita

- 10.11.–31.1. **Viktorija Tarasova**, Venäjä, Petrozavodsk State University. *Lichens of Karelia and Archangelsk region*. Yhteyshenkilö Leena Myllys.
- 9.–14.12. **Irina Stepanchikova**, Venäjä, St. Petersburg State University. *Leningradin alueen jäkälät*. Yhteyshenkilö Leena Myllys.
- 12.–14.12. **Dmitry Himelbrant**, Venäjä, St. Petersburg State University. *Leningradin alueen jäkälät*. Yhteyshenkilö Leena Myllys.
- 12.–16.1. **Einar Timdal**, Norway, University of Oslo. *Rhizocarpon*. Yhteyshenkilö Leena Myllys.

Tarasova

Timdal

Matkoilla

- 17.–28.11. **Raquel Pino Bodas**, Russia, St. Petersburg, Komarov Botanical Institute. Visit the LE herbarium and identification of lichenicolous fungi. Host Dr. Mikhail P. Zhurbenko.
- 12.–22.12. **Raquel Pino Bodas**, Spain, Madrid, Real Jardín Botánico de Madrid, CSIC. Dating analyses of *Cladoniaceae* and a field trip. Host Dr. Isabel Sanmartín.
- 7.–8.1. **Merja Pulkkinen**, Ruotsi, Tukholma, Bergianska trädgården. *Welwitschia mirabilis*, lisäys ja hoito. Kasvihuonekokoelmien hoitoon tutustuminen.
- 8.–12.1. **Maria Hällfors**, Saksa, Bayreuth, IBS2015-kongressi [International Biogeography Society 7th Biennial Conference](#). Poster ja ”salamapuhe”: **Hällfors, M., Liao, J., Dzurisin, J., Grundel, R., Hyvärinen, M., Towle, K., Wu, G. & Hellmann, J.J., Implications for conservation decisions of modeling populations versus species under climate change.**
- 15.–16.1. **Péter Poczai**, Belgium, Leuven, conference [Revolutionizing Next-Generation Sequencing: Tools and Technologies](#).

Saatuja apurahoja

- **Sami Aikio**, Koneen säätiön tutkijastipendi 42 000 € Predicting alien plant invasions from natural history collections, environmental characteristics and life-history data.
- **Malgorzata Gabrych**, Koneen säätiön tutkijastipendi 27 600 € Green roofs in northern climates: plant community, diversity and roof performance in Finland
- **Elina Vaara**, Koneen säätiön tutkijastipendi, 2. vuosi 27 600 € Avustetun leviämisen soveltaminen ilmastonmuutoksen vuoksi uhanalaistuneisiin kasvilajeihin: oikeudelliset rajat ja sovellusmahdollisuudet biologiaa soveltaen.
- **Juha-Matti Niemi-Kapee**, Koneen säätiön tutkijastipendi 27 600 € Ohuiden sammalkattojen lajisto, toiminta ja erityispiirteet ratkaisuna hulevesitorjunnassa Suomessa. Juha-Matti tutkii sammalkattoja **Susanna Lehvävirran** viherkattohankeessa.
- **Pertti Pehkonen**, Maiju ja Yrjö Rikalan Puutarhasäätiö, 7 000 € opintomatkaraha puutarhureille ja 1–2 tutkijalle Lontooseen (Kew Garden ja muita sekä perinteisiä että moderneja englantilaisia puutarhoja) elo-syyskuussa 2015.

Uusia julkaisuja 2014

- Bonsdorff**, von, T. & **Laine** S. 2014: Suomen Sieniseuran ja Luomuksen sieni- ja jäkälänäyttely 21.–22. syyskuuta 2014. — Sienilehti 66(4): 115–119.
- Bonsdorff**, von, T., **Niskanen**, T., **Liimatainen**, K., **Kytövuori**, I., **Vauras**, J., **Huhtinen**, S., **Kekki**, T., **Ruotsalainen**, J., **Söderholm**, U., **Kosonen**, L., **Pennanen**, J. & **Kälviäinen**, V. 2014: New national and regional biological records for Finland 4. Contributions to agaricoid and ascomycetoid taxa of fungi 3. — Memoranda Soc. Fauna Flora Fennica 90: 67–76.
- Carlsson**, R., **Hæggeström**, C.-A. & **Sundberg**, K. 2014: Ruderal vascular plants on a waste ground in the island of Dånö, Åland Islands, SW Finland. — Memoranda Soc. Fauna Flora Fennica 90: 55–66.
- Deduke**, C., **Ahti**, T. & **Piercey-Normore**, M. 2014: Foray Newfoundland and Labrador 2014. Species list and distribution by Foray trail – Lichens. — Omphalina 5(10): 34–39.
- Deduke**, C., **Ahti**, T. & **Piercey-Normore**, M. 2014: Foray Newfoundland and Labrador 2014. Survey of the lichen-forming ascomycetes during the 2014 NL Foray. — Omphalina 5(10): 40–43.
- Gundel**, P. E., **Dirihan**, S., **Helander**, M., **Zabalgogea**, I., **Väre**, H. & **K. Saikkonen** 2014: Systemic fungal endophytes and ploidy level in *Festuca vivipara* populations in North European Islands. — Plant Systematics and Evolution 300: 1683–1691.
- Hæggeström**, C.-A. & **Hæggeström**, E. 2014: 1700-luvulla perustettu omenatarha Ahvenanmaalla. — Sorbifolia 45: 152–160.
- Junikka**, L. 2014: Arojen avaruutta – kasvitieteellisiä muistiinpanoja Etelä-Venäjän stepeiltä 1. Keräämässä siemeniä Kumpulán kasvitieteellisen puutarhan ”Hortus Europaeukseen”. — Luonnon Tutkija 118: 78–83.
- Lazkov**, G. A., **Sennikov**, A. N., **Koichubekova**, G. A. & **Naumenko**, A. N. 2014: Taxonomic corrections and new records in vascular plants of Kyrgyzstan, 3. — Memoranda Soc. Fauna Flora Fennica 90: 91–110.
- Mäkinen**, A. 2014: Sotatulokkaita ja kuriiripostia idästä. — Pälkäneen Joulu 2014, s. 18–20.
- Nilsson**, R. H., **Hyde**, K. D. et al. (incl. **Liimatainen**, K., **Niskanen**, T.) 2014: Improving ITS sequence data for identification of plant pathogenic fungi. — Fungal Diversity 67(1): 11–19.
- Nurmi**, J. & **Pulkkinen**, L. 2014: Kasvihavaintoja. Piurun kasvaminen Pohjois-Karjalassa varmistui. — Lutukka 30: 122–123.
- Páll-Gergely**, B., **Kyrö**, K., **Lehvävirta**, S. & **Vilisics**, F. 2014: Green roofs provide habitat for the rare snail (Mollusca, Gastropoda) species *Pseudotrichia rubiginosa* and *Succinella oblonga* in Finland. — Memoranda Soc. Fauna Flora Fennica 90: 13–15.
- Piirainen**, M., **He**, X., **Salo**, P. & **Skytén**, R. 2014: Accessions to the Botanical Museum of the Finnish Museum of Natural History, University of Helsinki, in 2013. — Memoranda Soc. Fauna Flora Fennica 90: 115–118.
- Rikkinen**, J., **Tuovila**, H., **Beimforde**, C., **Seyfullah**, L. J., **Perrichot**, V. & **Schmidt**, A. 2014: *Chaenothecopsis neocaledonica* sp. nov.: The first resinicolous mycocalicioid fungus from an araucarian conifer. — Phytotaxa 173(1): 49–60.
- Ryttäri**, T. & **Väre**, H.: Puuvartistet kasvit vieraslajeina. — Sorbifolia 45: 161–174
- Schmidt**, A. R., **Beimforde**, C. et al. (incl. **Rikkinen**, J.) 2014: Amber fossils of sooty moulds. — Review of Palaeobotany and Palynology 200: 53–64.
- Uotila**, P. 2014: Lutukkaa kolmekymmentä vuotta. — Lutukka 30: 98.
- Uotila**, P. 2014: Hattulan Lehijärven näkinpartaisia ja muita vesikasveja. — Lutukka 30: 117–122.
- Väre**, H. 2014: Kämmeköitä suurtureilla. — Orkidealehti 47(3–4): 47–51.
- Väre**, H. 2014: Suurtureiden rikkolajit. — Teoksessa Järvinen, A., Heikkiä, T. & Lahti, S. (toim.), Tieteen ja taiteen tunturit: 205–221. Gaudeamus. Helsinki.
- Väre**, H. 2014: Johan Fredrik Wallenius – Demonstrator in Botany at old Åbo Akademi. — Memoranda Soc. Fauna Flora Fennica 90: 17–24.
- Väre**, H. 2014: Lars Johan Laurentius Johannes Prytz, Demonstrator in Botany at Imperial Åbo Academy. — Memoranda Soc. Fauna Flora Fennica 90: 77–82.

Esiintymisiä

- Miranto**, M. & **Väre**, H.: *Siementen salaisuudet*. Lehtihaastattelu, Tekniikan maailma 23/2014.
- Pehkonen**, P.: *Joulupolku ja maustekasvit*. Radiohaastattelu, radio Nostalgia 9.12.
- Pehkonen**, P.: *Joulupolku*. Lehtihaastattelu, Helsingin Sanomat, Menovinkit, 18.12.

Ajankohtaista ESCAPEssa

Suomen luonnonvaraisten kasvien etäsuojeluhankkeen kolmas toimintavuosi 2014 sujui aktiivisen työn merkeissä. Saavutimme mainiosti asetetut tavoitteet siemenpankkiin kerättävien lajien ja kantojen osalta, lajimäärän lähestyessä sataa. Kumpulán kasvitieteelliseen puutarhaan perustettu luonnonkasvien siemenpankki on saatu toimimaan ja rutiinit siementen säilyttämisessä ovat Mari Mirannon taitavissa käsissä muokkautuneet sujuviksi. Idätyskokeista saatavien pikkutaimien siirto puutarhakasvatukseen on edennyt hyvin, mikä on mahdollistanut esimerkiksi imeläkurjenherneen (*Astragalus glycyphyllos*) yksilömäärän viisinkertaistumisen! Puutarhojen elävien kasvien kokoelmien laji- ja kantamäärät on päivitetty tietokantoihin ja kasvilajien vaihtotoiminta Helsingin ja Oulun puutarhojen välillä edistynyt. Putkilokasvien ja sammalten kryosäilytysmenetelmiä on onnistuttu kehittämään ja lajeja saatu onnistuneesti jopa kukkimaan kryosäilytyksestä palautettaessa. Useita lajeja on siirretty etäsuojelun avulla takaisin

luontoon ja valmistelut seuraavan kenttäkauden toimia varten ovat aktiivisesti käynnissä. Avustetun leviämisen ohjelmaan kuuluvia lajeja on *ex situ* -kasvatuksessa puutarhoilla ensi kesän siirtokokeiluja varten.

Yhteistyö ja verkostoituminen muiden alan toimijoiden kanssa ovat sujuneet hyvin, kuten myös hankkeen sisällä eri toimijoiden (LUOMUS Kasvitieteen yksikkö, Oulun yliopiston kasvitieteellinen puutarha, SYKE ja Metsähallitus) välinen vuorovaikutus on ollut vilkasta ja toimivaa. Syksyllä järjestetty siemenpankki-workshop toi Helsinkiin vieraaksemme alan kansainvälisiä asiantuntijoita ja yhteinen iltatilaisuus Kumpulassa toi yhteen kasvitieteellisten puutarhojen ihmisiä Eurooppa-hengessä. ESCAPE-hanke on ollut näkyvillä monissa kokouksissa niin kotimaassa kuin ulkomaillakin ja hankkeen toiminnasta ja siihen sisältyvästä tutkimuksesta on julkaistu tai valmisteilla artikkeleita, joiden toivotaan herättävän kiinnostusta etäsuojeluun yhtenä lajien suojelun varteenotettavana vaihtoehtona. Etäsuojelu on saanut runsaasti näkyvyyttä myös mediassa.

Kiitämme koko hankkeen puolesta kaikkia työhömmö osallistuneita innostuksesta ja paneutumisesta välillä haastavaan työhön lajien suojelun hyväksi. Monet ESCAPE-hankkeen käytännön toimenpiteet tulevat aktiiviseen toteutusvaiheeseen tulevana vuonna. Toivotammekin koko ESCAPE-porukalle ja yhteistyökumppaneillemme työn iloa ja menestystä vuodelle 2015. — Marko Hyvärinen & Sanna Laaka-Lindberg

Kynttilän valoista tunnelmaa syksyn siemenpankki-workshopin ja kasvitieteen neuvottelupäivien yhteisestä iltatilaisuudesta Kumpulasta. Kuva Sami Aikio.

Patagonian toinen retkikunta

Kasvitieteilijä **Aarno Kalela** ja hänen veljensä metsätieteilijä **Erkki K. Kalela** osallistuivat geologi **Martti Salmen** kanssa maantieteilijä **Väinö Auerin** johtamaan Patagonian retkeen vuonna 1937–38. Retkikunnan tehtävänä oli tuolloin kartoittaa Patagonian maaperän, metsien ja kasvillisuuden tilannetta. Kuusi henkilöä, etupäässä Kalelan suvun edustajia, teki 23.11.–5.12.2014 retken samoille seuduille tarkoituksenaan vierailla mahdollisimman monella paikalla, jossa 1930-luvun retkikunta oli käynyt. Viidellätoista aikaisemmalla retkellä tutkitusta 33 kohteesta onnistuttiin käymään. Matkasta kirjoitettu blogi on luettavissa osoitteessa: patagonian2retkikunta.blogspot.se. Blogista löytyy mm. ensimmäiseen retkeen liittyviä kuvia ja kirjeiden otteita. Vuoden 2014 retken taustamateriaaliksi kerättyjä tieteellisiä artikkeleita sekä valtionarkistosta skannattuja vanhan retken valokuvia ja retkeä käsitteleviä sanomalehtileikkeitä on koottu Luomuksen levyasemalle O:/Botanical Museum/Administration/Arkistot ja kokoelmat/Patagonieresan 1937–38.

— Pertti Uotila

Kuva: Valtionarkisto

Kasvitieteen kirjaston uutuuksia

Bettinger, A. ym. (toim.) 2013: Verbreitungsatlas der Farn- und Blütenpflanzen Deutschlands. — 912 s. Netzwerk Phytodiversität Deutschlands e.V. & Bundesamt für Naturschutz, Bonn-Bad Godesberg.

Biel, B. & Tan, K. 2014: The flora of Samothraki. — 224 s. The Goulandris Natural History Museum. Kifissia, Greece.

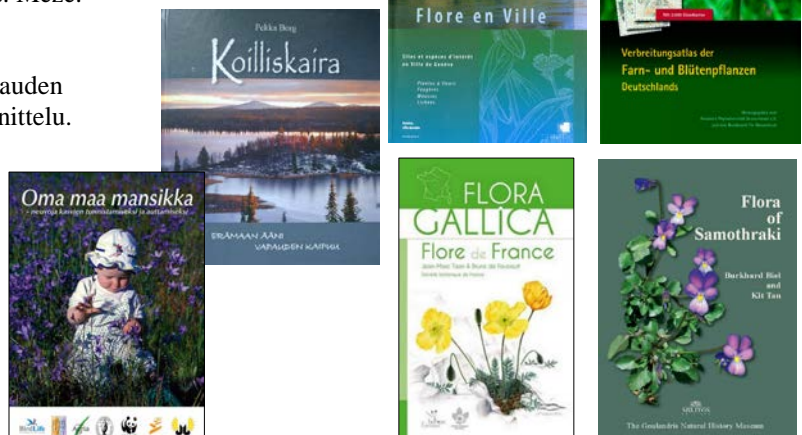
Mombrial, F., Bäuml, B., Clerc, P., Habashi, C., Hinden, H., Lambelet-Haueter, C., Martin, P., Price, M. & Palese, R. 2013: Flore en Ville. Sites et espèces d'intérêt en Ville de Genève. Plantes à fleurs, fougères, mousses, lichens. — 276 s. Conservatoire et Jardin Botaniques de la Ville de Genève, Genève.

Tison, J.-M. & de Foucault, B. 2014: Flora Gallica. Flore de France. — 1195 s. Société botanique de France. Biotope Eds. Mèze.

Lahjoituksia Teuvo Ahdilta

Borg, P. 2013: Koilliskaira. Erämaan ääni, vapauden kaipuu. — 160 s. Suomen ympäristösuunnittelu. Kirkkonummi.

Seitapuro, H. 2010: Oma maa mansikka – neuvoja kasvien tunnistamiseksi ja auttamiseksi. — 33 s. BirdLife Suomi. Helsinki.

Sanna Laaka-Lindbergiltä

Silva, J.P. ym. 2014: LIFE and Invasive Alien Species. — 77 s. LIFE Nature. Publications office of the European Union, Luxembourg.

Henry Väreltä

Häkkinen, M. 2014: Markku Häkkinen commemorative collection. Articles contributed to the Fruit Gardener. — 89 s. Omakustanne, Helsinki.

Eva Wallanderilta

FRAXIGEN 2005: Ash species in Europe: biological characteristics and practical guidelines for sustainable use. — 128 s. Oxford Forestry Institute, University of Oxford, UK. (Dendrologian Seuralle)

Puutarhan ystävähdistys sai uuden hallituksen

Kasvitieteellisen puutarhan ystävien syyskokouksessa 13.11. oli läsnä 20 henkeä. Tilaisuudessa esiteltiin yhdistyksen uusi logo, jonka on suunnitellut taiteilijaprofessori Erik Bruun. Kokouksessa käsiteltiin yhdistyksen toimintasuunnitelma ja talousarvio sekä valittiin vuoden 2015 hallitus. Yhdistyksen perustamisesta saakka hallituksessa ollut rahastonhoitaja Mikko Piirainen ja kolme viime vuotta sihteerinä toiminut Paula Havas-Matilainen jäivät pois uudesta hallituksesta. Yhdistyksen hallitukseen vuonna 2015 kuuluvat puheenjohtaja **Pertti Uotila**, varapuheenjohtaja **Kurt Fagerstedt**, sihteeri Noora Kauppi, rahastonhoitaja **Pirkko Piirainen** ja varsinaiset jäsenet Satu Tegel ja Pertti Pyhtilä sekä varajäsenet Paula Kiuru, Heikki Saarinen ja Jukka Petänen.

Toiminnantarkastajaksi valittiin Juhani Mänttari ja varatoiminnantarkastajaksi Asta Rosenström-Fortelius. Vuoden 2015 ensimmäinen tapahtuma on helmikuun alussa vierailu Observatorioon. Siitä tiedotetaan myöhemmin. Syyskokouksen pöytäkirja ja toimintasuunnitelma löytyvät pian yhdistyksen kotisivuilta www.helsinki.fi/jarj/puutarhanystavat/. — Pertti Uotila

Suomen Sieniseura

Kuukausikokous tiistaina **20.1.** klo 18 Tieteiden talolla. **Otto Miettinen:** *Uusia käypälajeja Suomesta ja lähialueilta.*

Joulukuun ihme

Torstaina 4.12. kasvitieteen kollokvion jälkeen moni pysähtyi kasvimuseorakennuksen portaisiin ihailemaan ikkunasta sädehtivää näkyä Eläintarhanlahdella. Laskeva aurinko kultasi Siltasaaren talojen ikkunat, jotka heijastuivat täysin tyneen tummaan veteen. Ei tuulenvirettäkään, ja ihmeellinen Aurinko. Illan vanhetessa loistavan kaunis Kuu liittyi seuraan. Soili Stenroos onnistui kuvaamaan näyn panoraamaksi.

Hyvää joulua ja onnea vuodelle 2015!

© SOILI STENROOS

Botanicum 1/2015 ilmestyy perjantaina 30.1. Aineisto toimittajalle 28.1. mennessä.